

<http://dx.doi.org/10.16926/zc.2016.42.17>

Cezary GĘBICKI

Z życia Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego

Sprawozdanie merytoryczne z działalności Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego w okresie od marca 2015 r. do lutego 2016 r.

W omawianym okresie Zarząd i członkowie Towarzystwa kontynuowali statutową działalność, głównie w zakresie prac badawczych prowadzonych przez poszczególnych członków Towarzystwa, jak również pracy edukacyjnej oraz popularyzacji wiedzy o mieście i regionie. Indywidualne zaangażowanie naukowe zaowocowało wieloma publikacjami złożonymi do druku m.in. w 42 tomie „Ziemi Częstochowskiej”.

Ważnym wydarzeniem w życiu naukowym CzTN w 2015 r. była nieoczekiwana zmiana na stanowisku Prezesa Towarzystwa. Na posiedzeniu Zarządu Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego w dniu 17 czerwca 2015 r. dotychczasowy Prezes prof. dr hab. Grzegorz Majkowski poinformował o przyznaniu 2-letniego stażu naukowego w jednej z uczelni niemieckich, co niestety uniemożliwiło mu bieżące kierowanie pracami CzTN. Członkowie Zarządu ze zrozumieniem odnieśli się do informacji Prezesa i z żalem przyjęli jego rezygnację z pełnionych funkcji. W tej sytuacji zdecydowano (na wniosek ustępującego Prezesa), że w czasie najbliższych 3 miesięcy (do Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Wyborczego) obowiązki kierowania bieżącymi pracami Towarzystwa podejmie Wiceprezes dr Cezary Gębicki.

Nadzwyczajne Walne Zebranie Wyborcze w dniu 27 października 2015 r. wybrało na Prezesa CzTN dotychczasowego Wiceprezesa dr Cezarego Gębickiego na okres do końca bieżącej kadencji władz Towarzystwa (tj. do lutego 2017 r.).

Na zebraniu Zarządu CzTN w dniu 4 listopada 2015 r. powierzono funkcję Wiceprezesa Towarzystwa oraz redaktora naukowego „Ziemi Częstochowskiej” prof. AJD dr hab. Beacie Urbanowicz, pracownikowi naukowemu Instytutu Historii Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Na kolejnym posiedzeniu

Zarządu Pani prof. Urbanowicz przedstawiła najbliższy plan działań, zmierzający do uzyskania przez nasz rocznik już w 2017 r. statusu wydawnictwa punkowanego z listy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Bezpośrednie zaangażowanie i aktywność edukacyjna członków CzTN widoczne były podczas organizowanych (w ostatnie poniedziałki każdego miesiąca) cyklicznych zebrań naukowych, odbywanych w sali odczytowej Muzeum Częstochowskiego w tzw. Willi Generała, przy Al. Wolności 30 (o godz. 17.00). Wygłoszone referaty reprezentowały różnorodną tematykę badawczą (głównie z dziedziny nauk przyrodniczych i humanistycznych) i skupiały zmienną liczbę słuchaczy. Większość referatów wygłosili zaproszeni goście: z Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie (2 osoby), Wydziału Biologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (1 osoba) oraz Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu (1 osoba) – niebędący członkami naszego Towarzystwa. Łącznie wygłoszono następujące referaty:

- **30 marca 2015.** *Walory turystyczne muraw kserotermicznych Wyżyny Częstochowskiej.* Prelegent: dr Barbara Majchrzak, st. wykładowca w Zakładzie Biologii i Ochrony Środowiska AJD w Częstochowie;
- **27 kwietnia 2015.** *Porosty i ich wykorzystanie w bioindykacji.* Prelegent: dr Agnieszka Bąbelewska, adiunkt w Zakładzie Biologii i Ochrony Środowiska AJD w Częstochowie;
- **8 czerwca 2015 r.** *Przyroda okolic kamieniołomu Kielniki koło Częstochowy.* Prelegent dr Cezary Gębicki, st. wykładowca w Zakładzie Biologii i Ochrony Środowiska AJD w Częstochowie;
- **30 listopada 2015.** *Piewiki – zagadkowi krewni cykad.* Prezentacja pierwszej w historii Częstochowy naukowej monografii miejskiej entomofauny. Prelegent: dr Marcin Walczak, adiunkt w Katedrze Zoologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach;
- **14 grudnia 2015.** *W nieznanne ostepy Afryki.* Wrażenia z naukowych wypraw do Namibii. Prelegent: mgr Roland Dobosz, st. kustosz Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. Prelekcja połączona z poczęstunkiem wigilijnym;
- **25 stycznia 2016.** *Dzieje klasztoru na Świętym Krzyżu.* Prelegent: mgr Czesław Hadamik.

Do niewątpliwych osiągnięć naukowych członków Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego w 2015 r. zaliczyć należy ukończenie przez mgr. Zbigniewa Stańczyka pełnej *Bibliografii historii Częstochowy i regionu częstochowskiego*, a także *Bibliografii środowiska przyrodniczego Częstochowy i regionu częstochowskiego*. Zarząd Towarzystwa podejmuje działania zmierzające do pozyskania funduszy na wydanie tego dzieła. Część bibliografii dotycząca tematyki przyrodniczej opublikowana zostanie w przygotowywanej obecnie monografii przyrodniczej Częstochowy.

Osiągnięciem artystycznym była natomiast autorska wystawa fotograficzna kol. Marka Nowaka pt. *Świat w lustrze wody. Świat w kropli wody*, otwarta od

8 października do końca listopada 2015 r. w Bibliotece Publicznej im. dr Władysława Biegańskiego w Częstochowie (Al. NMP 22), na której zaprezentowano 101 zdjęć autora i 21 prac zaproszonych przez niego gości. Wystawa ta objęta została honorowym patronatem CzTN.

Zarząd Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego przygotowuje obecnie wystawę prac fotograficznych pt. *Częstochowa – miasto i region w fotografii przyrodniczej*. Fotografie wyłonione zostaną w drodze otwartego konkursu spośród indywidualnie nadsyłanych prac. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi prawdopodobnie w połowie 2016 r., a jego wyniki zostaną opublikowane na stronie internetowej CzTN, a także szerzej zaprezentowane w roczniku „Ziemia Częstochowska”. Nagrodą w konkursie jest udział zakwalifikowanych prac w wystawie fotograficznej organizowanej przez Towarzystwo. Następnie (w miarę pozyskanych funduszy) prace te wydane zostaną w postaci albumu. Będzie to jedna z nielicznych w bibliografii miasta prac ukazująca najcenniejsze i w skali regionalnej unikatowe walory środowiska przyrodniczego oraz jego elementów. Propozycja konkursowa w pierwszej kolejności skierowana jest do wszystkich mieszkańców Częstochowy i powiatu (regionu) częstochowskiego – pasjonatów fotografii przyrodniczej. Prace dokumentujące obiekty, zjawiska oraz walory przyrody ożywionej i nieożywionej powinny dowodzić wrażliwości oraz indywidualnego i oryginalnego postrzegania świata natury. Niezależnie i poza konkursem skierowano ofertę prezentacji dorobku artystycznego w zakresie fotografii przyrodniczej Częstochowy do członków CzTN zainteresowanych fotografią przyrodniczą. Zaproponowano 4 kategorie konkursowe, którymi są: *Pejzaż, Portret, Uchwycone w kadrze* oraz *Przyroda w naszych rękach*.

Najważniejszą inicjatywą naukową podejmowaną obecnie przez Zarząd, a także niektórych członków Towarzystwa oraz środowisko naukowe Akademii im. Jana Długosza, jest organizacja wspólnej konferencji naukowej pt. *Częstochowa – przyroda miasta i regionu*, która odbędzie się w dniach 2–3 czerwca 2016 r. w pomieszczeniach dydaktycznych AJD w Częstochowie. Na konferencji zaprezentowany zostanie w sposób kompleksowy stan dotychczasowej wiedzy o środowisku przyrodniczym miasta i regionu częstochowskiego, a zwłaszcza walory przyrody nieożywionej, przeszłości geologicznej, hydrologii i hydrobiologii cieków oraz zbiorników wodnych, szaty roślinnej i fauny, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków i siedlisk rzadkich oraz chronionych. Przy okazji zaprezentowane zostaną osiągnięcia członków naszego Towarzystwa w pracach badawczych na obszarze miasta i regionu. Trwają starania, aby patronat honorowy nad tą ważną dla całego środowiska naukowego miasta objął Minister Ochrony Środowiska.

Podjęto starania o uzyskanie dofinansowania uzupełniających prac badawczych (prowadzonych m.in. przez członków naszego Towarzystwa), które będą przeprowadzone latem br. w najcenniejszych przyrodniczo siedliskach i ekosystemach miasta. W tym zakresie planowane jest spotkanie władz CzTN z Prezy-

dentem Częstochowy i kierownikami Wydziałów Urzędu Miasta. Pozyskane fundusze umożliwią druk monografii przyrodniczej Częstochowy, obejmującej całą dotychczas zgromadzoną i potwierdzoną wiedzę przyrodniczą (opartą na dorobku badawczym różnych środowisk naukowych). Planowany termin opublikowania i promocji pracy przypadnie na przełom lat 2016/2017.

Z inicjatywy Wiceprezes CzTN prof. AJD dr hab. Beaty Urbanowicz nawiązano kontakt z pracownikami naukowymi Muzeum Narodowego Kijowsko-Pieczerskiej Ławry, którzy deklarowali współpracę z naszym Towarzystwem (jako jego czynni członkowie). Za pośrednictwem wyżej wymienionych osób CzTN nawiązało również kontakt z Ukrainian Association of Researchers of Christian Antiquities of Central and Eastern Europe – UARCA – towarzystwem reprezentującym środowisko naukowe Kijowa. Planujemy w przyszłości podjęcie wspólnych inicjatyw badawczych, zwłaszcza w zakresie dziejów i znaczenia wiodących ośrodków religijnych naszych krajów, także w aspekcie rocznicy 1050-lecia chrztu Polski.

Priorytetowym zadaniem stojącym obecnie przed Zarządem i całym środowiskiem naukowym Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego jest podniesienie jakości prac prezentowanych w „Ziemi Częstochowskiej”, w stopniu i zakresie umożliwiającym zaliczenie naszego rocznika do liczącej się w skali kraju kategorii z listy Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wymaga to wielu prac organizacyjnych, w ramach których trwa obecnie kompletowanie składu osobowego Redakcji Naukowej, recenzentów i redaktorów językowych. Pozyskano już redaktora międzynarodowego w osobie Pana prof. Karela Müllera, dyrektora Ziemskiego Archiwum w Opawie (Republika Czeska).

Zaawansowane są prace nad uruchomieniem (od wiosny br.) wydawnictwa online „Ziemi Częstochowskiej” (z osobnym redaktorem serii). Niebawem pojawią się też nowe wytyczne dla autorów zgłaszanych publikacji.

W połowie 2015 r. opublikowano 41 tom „Ziemi Częstochowskiej”, którego prezentacja miała miejsce w październiku ub.r. na Walnym Nadzwyczajnym Zebraniu naszego Towarzystwa.

Podjęto starania o pozyskanie funduszy koniecznych do wydania kolejnego, 42 już, tomu „Ziemi Częstochowskiej”. Wnioski o dofinansowanie prac edytorskich złożono w Wydziale Kultury Urzędu Miejskiego w Częstochowie (na kwotę 3000 zł) oraz w Starostwie Powiatowym (800 zł). Podobnie jak w poprzednich latach wydania naszego rocznika podejmie się Wydawnictwo im. S. Podobińskiego w Akademii im. Jana Długosza, będącej naszym członkiem wspierającym.

W omawianym okresie odbyło się 8 posiedzeń Zarządu Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego, podejmujących następującą tematykę:

- **19 marca 2015 r.** zebranie poświęcono propozycji zorganizowania konferencji naukowej pt. *Przyroda miasta i regionu. Stan, zagrożenia, ochrona*. Przedstawiono wstępny program konferencji, propozycję imprez towarzy-

- szących, listę instytucji, które mogą być zaangażowane w finansowe wsparcie konferencji. Zaproponowano także orientacyjny termin jej przeprowadzenia. Obrady prowadził Prezes prof. nadzw. dr hab. Grzegorz Majkowski;
- **17 czerwca 2015 r.** zebranie skupiało się na rezygnacji z funkcji Prezesa prof. G. Majkowskiego oraz podjęciu doraźnych działań zapewniających ciągłość pracy Towarzystwa do czasu zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Wyborczego. Zaprezentowano świeżo wydany tom 41 „Ziemi Częstochowskiej” oraz ustalono jego cenę nominalną (35 zł) i promocyjną (23 zł). Obrady prowadził Prezes prof. nadzw. dr hab. Grzegorz Majkowski;
 - **28 września 2015 r.** zebranie poświęcono przygotowaniu Nadzwyczajnego Walnego Zebrania Wyborczego CzTN w celu wyboru nowego Prezesa oraz uzupełnienia składu Zarządu. Zatwierdzono aktualny wykaz członków czynnych CzTN, jako podstawę do opracowania list wyborczych. Obrady prowadził Wiceprezes dr Cezary Gębicki;
 - **4 listopada 2015 r.** zebranie poświęcono m.in. zatwierdzeniu prof. AJD dr hab. Beaty Urbanowicz na funkcję Wiceprezesa CzTN oraz przydzieleniu zadań członkom Zarządu. Przyjęto również harmonogram kolejnych posiedzeń Zarządu oraz tematykę zebrań naukowych Towarzystwa (do lutego 2016 r.). Obrady prowadził Prezes dr Cezary Gębicki;
 - **25 listopada 2015 r.** zebranie poświęcono zaawansowaniu prac organizacyjnych nad przygotowaniem Konferencji Naukowej: *Częstochowa – przyroda miasta i regionu*. Obrady prowadził Prezes dr Cezary Gębicki;
 - **16 grudnia** posiedzenie poświęcono opracowaniu nowej struktury wydawnictwa Ziemia Częstochowska jako rocznika punktowanego. Przyjęto informację o przygotowaniach do druku 42 tomu „Ziemi Częstochowskiej”. Obrady prowadził Prezes dr Cezary Gębicki;
 - **13 stycznia 2016 r.** zebranie poświęcono głównie analizie aktywności naukowej członków CzTN oraz możliwości wzrostu dofinansowania prac badawczych i bieżącej działalności. Obrady prowadził Prezes dr Cezary Gębicki;
 - **17 lutego 2016 r.** obrady poświęcono przyjęciu sprawozdania rocznego z prac Zarządu CzTN oraz przygotowaniom do walnego zebrania sprawozdawczego, planowanego na 29 lutego 2016 r. (poniedziałek). Obrady prowadził Prezes dr Cezary Gębicki.

Podobnie jak poprzednio, Zarząd korzystał z uprzejmej gościnności właścicieli Przedsiębiorstwa Handlowego „Halim” s.j. Na szczególne podkreślenie zasługuje duże zaangażowanie w bieżącą pracę organizacyjną współwłaścicielki firmy, a jednocześnie sekretarza CzTN, kol. Iwony Słabosz. Jest też miłym obowiązkiem Zarządu podziękować mgr Beacie Grzance – Dyrektor Biblioteki Publicznej im. Wł. Biegańskiego za udostępnienie sali odczytowej oraz gotowość do dalszej współpracy z naszym Towarzystwem, a ponadto Dyrektorowi Muzeum w Częstochowie Panu mgr. Januszowi Jadczykowi – za udostępnianie sali odczytowej na spotkania naukowe.

Jednym z ważniejszych tematów pracy Zarządu było zaangażowanie członków naszego Towarzystwa w bieżącą jego działalność, określaną m.in. poprzez udział w comiesięcznych zebraniach naukowych oraz regularność płacenia składek rocznych. Dokonano wstępnej weryfikacji listy członków oraz podjęto uchwałę o ich ankietyzacji. Będzie to jednocześnie próba nawiązania bezpośredniego kontaktu ze wszystkimi obecnymi i czynnymi członkami oraz sposób ich aktywizacji. Niebawem przystąpimy również do wymiany legitymacji członkowskich, których ważność wygasła już kilka lat temu.

Począwszy od 1.01.2016 r., został zmieniony wygląd strony startowej www Towarzystwa. Wykorzystane zostało nasze piękne logo i tłumaczenie nazwy na język łaciński i angielski. Zmiana spotkała się z życzliwym przyjęciem naszych członków. Pomysłodawcą, współtwórcą, a także administratorem strony internetowej jest kol. Marek Nowak. Aktualny adres strony internetowej CzTN to: www.cztn.ajd.czyst.pl.

Powstaje również nowa strona internetowa „Ziemi Czestochowskiej”, a w przygotowaniu jest założenie strony internetowej jej serii online. W celu ujednolicenia wyglądu obu stron internetowych mgr Marek Nowak przygotował nową stronę startową „Ziemi Czestochowskiej”.

Przed Zarządem i członkami Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego stają nowe zadania i problemy do rozwiązania. Do najważniejszych należą:

- a) Aktywizacja szeregowych członków CzTN w zakresie podejmowania prac badawczych, zwłaszcza o znaczeniu regionalnym, a także zwiększenie bezpośredniego ich udziału w cyklicznych zebraniach naukowych.
- b) Przestrzeganie terminowości opłat składek członkowskich, przeciwdziałanie formalnej jedynie i deklaratywnej przynależności do naszego Towarzystwa.
- c) Opieka merytoryczna i pomoc w debiucie naukowym dla młodych członków CzTN (w tym młodych pracowników nauki).
- d) Pozyskiwanie własnych funduszy na realizację badań naukowych (granty i sponsoring naukowy), również w postaci zleceń badawczych i prac waloryzacyjnych zlecanych przez Urząd Miejski i Starostwo Powiatowe w Częstochowie.
- e) Starania zmierzające do podniesienia statusu „Ziemi Częstochowskiej” jako punktowanego rocznika o zasięgu ogólnopolskim.
- f) Rozwijanie współpracy z innymi podmiotami naukowymi i towarzystwami w kraju i za granicą. Wymiana doświadczeń i organizowanie wspólnych konferencji naukowych, wystaw i spotkań.
- g) Nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o znaczeniu ogólnopolskim i regionalnym oraz ze środowiskiem nauczycieli (zwłaszcza szkół ponadpodstawowych).
- h) Podejmowanie działań edukacyjnych i dydaktycznych (samodzielnie i we współpracy) w zakresie poszerzania wiedzy o mieście i regionie częstochowskim wśród młodzieży szkolnej.

Częstochowa

29.02.16 r.

Prezes

Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego

Dr Cezary Gębicki